

Asia: VN/2801/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

Jätelakiin on lisätty lajitteluvollisuus. Lisäys on looginen ja sääntelykokonaisuutta sekä lajitteluvallan hyväksyttävyyttä selventävä, vaikkakin säännöksen luonne on lähinnä informatiivinen. Jätelaissa jo säädettyyn erilliskeräysvelvollisuuteen kytkeytyy läheisesti erilliskeräyksen mahdollistavat lajittelutoimet.

Pykälän 4. momentin mukaan erilliskerätty jäte on toimitettava käsittelyyn, jossa mahdollisimman suuri osa siitä valmistellaan mahdollisimman korkealaatuiseen uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen. Tavoite on sinänsä hyvä, mutta jossain määrin ristiriidassa korkean kierrätysastetavoitteen kanssa.

Suomea sitovat kierrätystavoitteet lasketaan massaperusteisesti yhdyskuntajätteen kokonaismäärästä. Siten kierrätystavoitteen näkökulmasta ehdotettu muotoilu voisi johtaa tulkintaan, jossa pienemmän osuuden toimittaminen korkealuokkaisempaan kierrätykseen kuin suuremman osuuden toimittaminen laatutasoltaan heikompaan kierrätykseen voisi johtaa alempaan kierrätysasteeseen. Sen vuoksi järkevämpää olisi säätää 4. momentti velvoittavuuden sijaan vahvasti tavoitteelliseksi. Esim. ensisijaisena tavoitteena tulisi olla, että erilliskerätty jäte toimitetaan käsittelyyn, jossa mahdollisimman suuri osa siitä valmistellaan mahdollisimman korkealaatuiseen uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen. Olennaista on, että kaikki kierrätystoimet tulevat huomioiduiksi yhdyskuntajätteen kierrätysasteen laskennassa.

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energiajätteenä

-

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

Pykälä olisi uusi ja sen mukaan kiinteistön haltijan olisi osaltaan huolehdittava siitä, että jätteen keräyspaikan lajitteluohjeistus on ajantasainen ja että keräyspaikan käyttäjillä, kuten asukkailla ja liikehuoneistojen henkilöstöllä, on ajantasainen tieto jätteen lajittelu- ja keräysjärjestelyistä kiinteistöllä sekä lajittelun vaikutuksesta jätehuollon kustannuksiin. Tiedonjakovelvollisuus koskisi sekä asuin- että hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan kiinteistöjä.

PJH katsoo, että ehdotettu tiedonjakovelvollisuus tukee 15 §:ssä ehdotetun lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuuden toimeenpanoa sekä syntypaikkalajittelun laatua ja on siten kannatettava.

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

Pykälä olisi uusi. Jätehuollon palveluita tarjoava yritys tai yhteisö ei saisi tarjota voimassa olevien säännösten ja määräysten vastaisia jätehuoltopalveluita. Lisäksi pykälässä säädettäisiin tällaisiin palveluihin sisällytettävästä neuvonnasta.

PJH pitää kannatettavana, että ehdotetulla säännöksellä pyritään osaltaan edistämään jätehuollon palveluita ammattimaisesti tarjoavien toimijoiden velvollisuutta tukea asiakkaitaan jätelaissa säädettyjen vaatimusten täyttämässä.

PJH katsoo, että 21 b §:n ehdotettu sanamuoto on kuitenkin sellainen, että se kohdistuisi myös kuntiin palveluntarjoajina. Näin ollen ehdotettu säännös olisi toteutuessaan osin päällekkäinen muun kuntia koskevan velvoittavan jätelain sääntelyn kanssa. Kunnan järjestämää jätehuoltoa koskee jo nyt erilliset palveluiden laatuun (jätelain 34 § laatuvaatimuksista) ja neuvontaan (jätelain 93 § tiedotuksesta ja neuvonnasta) kohdentuvat säännökset. Kuntavastuulle kuuluvien palveluiden ja neuvonnan piiriin kuuluvat myös jätelain 32 §:ssä tarkoitettu kunnan hallinto- ja palvelutoiminta.

PJH katsoo, että sääntelykokonaisuuden selkeyden vuoksi olisi tarpeen selventää ehdotetun säännöksen suhdetta jätelain luvussa 5 säädettyyn.

22 §. Valtion viranomaiset

-

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

-

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

Pykälässä täsmennettäisiin kunnan velvollisuutta järjestää jäteneuvontaa ja -tiedotusta. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan neuvonnassa ja tiedotuksessa olisi kiinnitettävä erityistä huomiota uudelleenkäytön edistämiseen, elintarvikejätteen määrän vähentämiseen ja biojätteen erilliskeräyksen lisäämiseen. Biojätteen lajittelutehokkuuden parantaminen on tunnistettu yhdeksi tärkeimmistä keinoista nostaa yhdyskuntajätteen kierrätysastetta Suomessa.

Uuden 3 momentin mukaan kunnan olisi osoitettava 1 momentissa tarkoitettuun neuvontaan ja tiedotukseen vuosittain riittävä rahoitus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rahoituksesta ja sen laskentaperusteista.

PJH katsoo, että neuvontaan ja tiedotukseen tehtävät panostukset ovat jo nykyisessä jätteen synnyn ehkäisyä ja yhdyskuntajätteen kierrätyksen kasvua tavoittelevissa toimissa ensiarvoisen tärkeässä roolissa. Lisäksi jäteneuvonnan ja -tiedotuksen tavoitteita toteutetaan jokapäiväisessä arjessa osana asiakaskohtaamisia. Ehdotetut erityiset painopisteet ovat kannatettavia, etusijajärjestystä toteuttavia ja kierrätystavoitteiden saavuttamista tukevia.

PJH pitää tarpeellisena, että jäteneuvontaan ja -tiedotukseen varmistetaan riittävät resurssit ja resurssit käytetään tavalla, jolla on vaikuttavuutta. PJH haluaa kiinnittää huomiota siihen, että neuvonnan ja tiedotuksen vaikuttavuus ei ole kiinni yksin käytettävästä euromäärästä, vaan siitä, että neuvonnassa ja tiedotuksessa tehdään oikeanlaisia ja tehokkaita, erilaisiin kohderyhmiin vaikuttavia toimia. Toimet tulee voida jatkossakin määrittää alueittaiset erot huomioiden, esimerkiksi jätelain mahdollistamien jätteen kuljetusjärjestelmien erot ja alueiden demografiset erot huomioiden. Onkin olennaista, että kuntavastuullisille toimijoille jää jatkossakin mahdollisuus määrittää oman alueensa parhaiten tuntevina toimijoina riittävien resurssien määrä alueelliset erityispiirteet huomioiden. Vaikuttavuuden merkitystä korostaa se, että jäteneuvonnan ja -tiedotuksen kustannukset katetaan jätemaksuilla.

PJH katsoo, että ehdotettu asetuksenantovaltuuden mahdollistama valtioneuvoston asetus tarkemmista säännöksistä kunnan neuvontaan ja tiedotukseen käytettävän rahoituksen määrästä ja laskentaperusteista on hankalasti toteutettavissa tavalla, joka kohtelisi erilaisia alueita, asukkaita ja tilanteita tasapuolisesti. Asetuksenantovaltuutta harkittaessa tulisi ottaa huomioon esimerkiksi se, että sellaisilla alueilla, joilla on käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus sekajätteiden keräyksessä, jätemaksutulot ovat pienemmät kuin vastaavan kokoisilla kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla. Kuitenkin tarve kunnan jäteneuvonnalle saattaa olla suurempi, jos kuntavastuullisella toimijalla ei ole suoraa asiakaskontaktia sekajätettä tuottavaan kotitalouteen.

PJH pitää asetuksenantovaltuutta edellä mainituista syistä haastavana. PJH katsoo säännösmuutoksen tavoitteen toteutuvan jo sillä, että kunta veloitetaan osoittamaan neuvontaan ja tiedotukseen riittävä rahoitus ja säännöksen tarkoitusta ja vaikuttavuuden tavoitetta täsmennetään pykälän perusteluissa.

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että viranomaiselle toimitettavassa keräystä koskevassa ilmoituksessa tulisi olla tiedot yhteistyöstä tuottajayhteisön kanssa. Tiedot tulisi ilmoittaa silloin, kun keräys koskee tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden keräystä. Yhteistyötä koskevien tietojen perusteella viranomainen voisi varmistaa, että tuottajavastuulle kuuluvien

jätelajien keräystä harjoittava toiminnanharjoittaja on sopinut keräyksestä asianomaisen tuottajayhteisön kanssa jätelain 47 §:n mukaisesti.

PJH toteaa, että ehdotettu lisäys on ristiriidassa jätelain 47.3 §:n kanssa ja vaatii täsmennystä väärinkäsitysten välttämiseksi.

Kunnilla on 47.3 §:n mukaan oikeus osana 5 luvun mukaan järjestämäänsä jätehuoltoa täydentää käytöstä poistettujen tuotteiden kuljetusta ja vastaanottoa siltä osin kuin tuottaja ei sitä järjestä. Tällöin käytöstä poistetut tuotteet on toimitettava tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Kunnan em. oikeus ei edellytä asiasta sopimista ja yhteistyötä tuottajan kanssa, koska kunnat voivat harkintansa mukaan täydentää tuottajan keräystä vain siltä osin kuin tuottaja ei sitä järjestä ja jo lakikirjaus vaatii kuntaa toimittamaan jätteet tuottajan jätehuoltoon.

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

-

122 §. Tiedonsaantioikeus

-

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Pykälään ehdotetaan kahta muutosta. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan valvontaviranomaisten, eli Lupa- ja valvontaviraston ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen, on tarkastettava määräajoin laitokset ja yritykset, joissa syntyy vaarallista jätettä. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että määräajoin tarkastettaviin lisättäisiin laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa syntyy erilliskerättävää hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätettä. Perustelujen mukaan tarkastukset kohdistuisivat ensisijaisesti toimintoihin, jotka ovat valtioneuvoston asetuksella säädettyjen, hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteitä koskevien erilliskeräysvelvollisuuksien piirissä.

PJH ilmaisee huolensa kuntien valvontaresurssien riittävydestä. Käytäntö on osoittanut, että jo tällä hetkellä kuntien valvontaresursseihin kohdistuu niukkuutta. Olisikin tärkeää varmistaa, että hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteen erilliskeräysvelvoitteiden noudattamisen jälkivalvonnan taakka olisi mahdollisimman pieni ja painopiste kohdennettaisiin ennakkolliseen neuvontaan.

Voimaantulosäännös

-

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

-

Muuta huomioitavaa

Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen

-

Muurinen Pasi
Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Nikkilä Amanda
Pirkanmaan Jätehuolto Oy